other things, a macrofossil of a red pepper (Capsicum annuum; Fig. 4) dating back to the 16th–18th centuries. In total, the excavations yielded 4,403 individual finds, including over 1,000 fragments of pot-shaped stove tiles (Fig. 5), a wide range of pottery (Figs. 7–9), and 80 coins (Fig. 6).

TRAKAI

Mindaugas Mačiulis

Ežero gatvė 8

2023 m. balandžio mėnesį atidalyto 544 m² dydžio sklypo Ežero g. 8 dalyje, Trakuose, atlikti žvalgomieji tyrimai. Jų metu ištirti 3 2x1 m dydžio šurfai, iš viso – 6 m² dydžio plotas.

Sklypo Š dalyje 2021 m. vykdyti žvalgomieji tyrimai (M. Mačiulis) (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 616). Anuomet čia iki 60 cm fiksuotas XX a. viduryje–II pusėje perkastas priesmėlio sluoksnis su pavieniais archeologiniais radiniais. Archeologiniai sluoksniai iš dalies nuniveliuoti arba perkasti čia įrengiant pastatų pamatus ir komunikacijas (1 pav.).

2023 m. tyrimų metu šurfuose rasti 0,8–2,4 m storio kultūriniai sluoksniai, datuojami XVI–XX a. II puse. Šurfuose po velėnos ir šurfe 3 po ja esančiu 30–55 cm storio XX a. vidurio–II pusės piltinio žvyro ir priesmėlio (dabartinės Trakų gatvės važiuojamosios dalies kelio sankasos) sluoksniais rastas 0,6–1,2 m storio žvyringo priesmėlio XVI–XX a. kultūrinis sluoksnis, storėjantis link dabartinės sklypo ŠR dalies, kur siekia iki 1,2 m storį. Sklypo V dalyje sluoksnis plonesnis, jo storis siekia iki 60 cm. Viršutinė iki 30–40 cm storio šio sluoksnio dalis permaišyta ir sutankinta XX a. viduryje–XX a.

1 pav. Tyrimų vietų situacijos planas: 1 – sklypo riba; 2 – 2021 m. šurfų vietos; 3 – 2023 m. tyrimų vietos. M. Mačiulio brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – plot boundary; 2 – 2021 test pits; 3 – 2023 test pits.

II pusėje, joje gausiai rasta šio laikmečio buitinių atliekų: stogų dangos šiferio atplaišų, butelių stiklo, gamyklinių vinių, skardos, baltos masės porceliano indų fragmentų ir panašiai. Kartu su šiais radiniais rasta ir XVII–XIX a. glazūruotų keramikos indų fragmentų, XVI–XVII a. neglazūruotų keramikos indų fragmentų, zooarcheologinės medžiagos. 0,5–1 m gylyje (likusioje 30–50 cm storio sluoksnio dalyje) rasta tik XVI–XVIII a. būdingų archeologinių radinių: XV (?)–XVI a. neglazūruotos keramikos indų, puoštų bangelės ornamentu, fragmentų, XVI–XVIII a. neglazūruotų ir glazūruotų keraminių indų fragmentų, pavienių XVI a. pabaigai–XVII a. I pusei būdingų frontalinių-plokštinių koklių fragmentų (2 pav.) ir daug smulkios zooarcheologinės medžiagos.

Ankstyviausias 40–60 cm storio drėgno smėlio ir priesmėlio sluoksnis datuojamas XVI a. (?), jis rastas sklypo ŠR dalyje, tirtame šurfe 3, apie 2 m gylyje nuo dabartinio pavir-

2 pav. Šurfe 2 nesuardytoje kultūrinio sluoksnio dalyje rasta XVI–XVII a. keramika. M. Mačiulio nuotr.

Fig. 2. Pottery recovered from the undisturbed cultural layer in test pit 2, dated to the 16th–17th centuries.

3 pav. Šurfas 3 tyrimų metu iš PV. M. Mačiulio nuotr.

Fig. 3. Test pit 3 mid-excavation, viewed from the SW.

šiaus (3 pav.). Sluoksnis savo struktūra vizualiai primena sąnašinius sluoksnius, susiformavusius ežerų ar upių pakrantėse. Sluoksnyje rasta tik dvi šio laikmečio neglazūruotos keramikos šukės ir pavienės labai smulkios zooarcheologinės medžiagos. Įžemis – kietas, žvyringas smėlis sklypo V dalyje rastas 80 cm, o sklypo ŠR dalyje – 2,4 m gylyje.

Virš įžemio esančių kultūrinių sluoksnių paplitimas ir jų storis rodo, jog nagrinėjama teritorija apgyvendinta nuo XVI a. ŠR sklypo dalis yra buvusiame drėgname kalvos šlaite šalia ežero ar salpos (?). Sąlygiškai gerą šios sklypo dalies kultūrinio sluoksnio išlikimą lėmė tai, kad čia nevykdyta tokia aktyvi ūkinė veikla – nėra pastatų, komunikacijų. XX a. vidurio–XX a. II pusėje vykdytų žemės kasimo darbų metu sunaikinta sąlygiškai nestora – iki 40 cm storio sluoksnio dalis. Įrengiant dabartinę Trakų gatvės važiuojamosios kelio dalies sankasą papildomi grunto sluoksniai supilti virš šio sluoksnio. O dabartinė sklypo V dalis – akivaizdžiai buvusios kalvos viršuje, kur kultūrinio sluoksnio storis siekia iki 60 cm. Čia jis plonesnis, iš dalies erodavęs ir smarkiai apardytas ilgą laiką vykusios ūkinės veiklos, klojant komunikacijas, statant pastatus ir panašiai.

Iš viso tyrimų metu rasti 225 radiniai, jie perduoti į TIM, o zooarcheologinė medžiaga – į VU zooarcheologijos laboratoriją.

8 Ežero Street

The exploratory excavations at 8 Ežero Street in Trakai comprised 3 test pits that covered 6 m^2 (Fig. 1) and were explored down to the natural layer. Immediately below the turf, the test pits revealed a cultural layer which measured 0.8–2.4 m in thickness and dated from the 16th to the second half of the 20th centuries. The layer was thicker towards the E–NE end of the site. The uppermost 30–40 cm of the cultural layer was identified as mid- to late-20th-century backfill. The undisturbed section below yielded finds typical of the 16th–18th centuries: fragments of glazed and non-glazed ceramic vessels (15th (?)–18th centuries); fragments of front-panel stove tiles (typical of the late 16th to mid-17th centuries); and an abundance of small-scale zooarchaeological material (Fig. 3). Only test

pit 3 revealed a layer of alluvial sand and sandy loam, 40 cm in thickness and at a depth of 2 m, which contained isolated 16th-century (?) potsherds (Fig. 2). The natural layer of hard gravelly sand was found underneath.

Atas Žvirblys

Vytauto gatvė 15

2023 m. balandžio mėnesį buvo atlikti žvalgomieji tyrimai Trakuose, Vytauto g. 15. Jų metu ištirti 3 šurfai. Iš viso 4,5 m² plotas. Tų pačių metų liepą atlikti žvalgymai 382 m² plote. Dabartinės Vytauto gatvės trasa Trakuose ėmė formuotis tik XVII a. viduryje, o XVIII a. pradžioje ši gatvė vis dar ėjo labai mažai užstatyta teritorija. Šią gatvę vaizduojantys raižiniai, piešiniai ar planai nėra labai informatyvūs. Apie 1600 m. T. Makovskio raižytoje panoramoje matyti, kad ties parapijos bažnyčia – dabartinės Vytauto ir kitų gretimų gatvių aplinkoje – užstatymas gana kompaktiškas. 1816, 1819, 1821–1822 m. Trakų miesto ir apylinkių tikrosios būklės planuose Vytauto gatvės ŠV pusė vaizduojama užstatyta pastatais, kurie galais atsukti į gatvę, tačiau pats užstatymo tankumas pateikiamas gana skirtingai (Baliulis A., Mikulionis S., Miškinis A. *Trakų miestas ir pilys*. Vilnius, 1991, p. 89, 153–157; *Lietuvos architektūros istorija nuo seniausių laikų iki XVII a. vidurio*. Vilnius, 1987, t. I, p. 82).

Į R pusę nuo tyrinėto sklypo 2005 m. archeologinius tyrimus atliko V. Juškaitis. Sklype Vytauto g. 6 jis ištyrė 11 m² plotą. Nustatyta, kad kultūrinio storis siekia 1,5–2,2 m. Išskirti 2 kultūriniai sluoksniai. Viršutinė kultūrinio sluoksnio dalis datuojama XX a., o apatinė – XVII–XIX a. (*ATL 2005 metais*, 2006, p. 310–311). Į ŠR pusę (Vytauto g. 9) 2008 m. tyrimus atliko O. Ševeliov. Ištirti 4 šurfai, iš viso 8 m² plotas. Šurfuose 3–4 aptiktas XVII–XVIII a. kultūrinis sluoksnis (*ATL 2008 metais*, 2009, p. 562). Į P pusę, sklype Vytauto g. 12, B. Lisauskaitė 2012 m. ištyrė vieną 1,5x1,5 m dydžio šurfą. Tyrimų metu rasti keli kultūrinio sluoksnio horizontai. Ankstyviausias datuojamas XVI–XVII a. I puse (*ATL 2012 metais*, 2013, p. 437).

Šurfas 1 buvo 1,5x1 (1,5 m²) m dydžio, tyrinėtas prie PV gyvenamojo namo fasado, šalia P namo kampo. Nuėmus velėną iki 40 cm gylio tyrinėta pilka žemė su rausvų plytų griuvenomis, joje buvo XVII–XX a. radinių, tačiau pasitaikė ir archeologinių radinių, tarp jų minėtini sidabrinė 3 kreicerių moneta (1771–1776 m.), švininė saga, XVI a. pabaigos–XVII a. karnizinio koklio nuolauža. Po šiuo sluoksniu, 30–45 cm gylyje, užfiksuotas degėsių su sudegusiomis lentomis sluoksnis, kuris remiantis stratigrafija galėtų būti datuojamas XIX–XX a. pradžia.

Tęsiant tyrimus iki 0,75–1,05 m gylio tyrinėtas dviejų horizontų kultūrinis sluoksnis, kuriame pasirodė ankstyvesni radiniai: XVII a. buitinė ir statybinė keramika. Iš karto buvo užfiksuota 4–7 cm storio juoda žemė su degėsiais. Valant degėsius surinkti neglazūruotos buitinės keramikos fragmentai kartu su gyvūnų kaulais. Giliau, 0,8–1,9 m gylyje, tyrinėta pilka žemė su moliu ir rupus rudas smėlis. Pilkoje žemėje buvo surinkta keletas neglazūruotos buitinės keramikos fragmentų, tarp jų trys puodų šukės, puoštos įkartėlėmis ir bangelėmis (1 pav.), galvijų ir kiaulių kaulai. Surinkti radiniai rodo, kad sluoksnis gali būti datuojamas XV–XVI (?) a. Įžemio – balto smėlio paviršius pasiektas 1,4–1,9 m gylyje, H_{abs} 153,40–153,95 m (2 pav.).

Šurfas 2 buvo 1,5x1 (1,5 m²) m dydžio, tyrinėtas prie namo ŠV fasado. Nuėmus velėną iki 35 cm gylio fiksuotas pilkos žemės su šakni-